

ПРИДНІСТРОВСЬКЕ ПИТАННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

У статті, на прикладі придністровського регіону Молдови, досліджено проблему невизнаних держав. Проаналізовано перспективи вирішення придністровського питання у контексті перерозподілу впливу у регіоні Південно-Східної Європи на користь нових центрів політичного тяжіння.

Ключові слова: територіальні конфлікти, невизнана держава, суверенітет, Придністровський регіон, Молдова, зовнішня політика.

В статье, на примере приднестровского региона Молдовы, исследована проблема непризнанных государств. Проанализированы перспективы решения приднестровского вопроса в контексте перераспределения влияния в регионе Юго-Восточной Европы в пользу новых центров политического притяжения.

Ключевые слова: территориальные конфликты, непризнанное государство, суверенитет, Приднестровский регион, Молдова, внешняя политика.

In an article on the example of the Transnistrian region of Moldova, studied the problem of unrecognized states. The prospects of the Transnistrian issue in the context of the redistribution of influence in the region of Southeast Europe in favor of new centers of political gravity.

Keywords: territorial conflicts, an unrecognized state, sovereignty, the Transnistrian region, Moldova, foreign policy.

У період розпаду СРСР політичні реформи в центрі запустили трансформаційні процеси в республіках, спрямувавши вектор політичного розвитку у бік суверенізації. Часто ці процеси протікали в обстановці соціально-політичних криз і конфліктів, коливань у внутрішній і зовнішній політиці.

Широка дестабілізація, яка супроводжувала перехідний період, в деяких з пострадянських республік нерідко приводила до політичної мобілізації з різних регіональних питань, під час яких регіони виступали як спірні території, і важливі політичні актори. У ході конфліктів між центром і регіоном висувалися вимоги перегляду статусу регіону, в тому числі до його повного відділення.

У контексті відцентрових процесів, що протікали на пострадянському просторі, підхід ООН до дотримання територіальної цілісності та непорушності кордонів держав піддався перегляду. При цьому одні утворення отримували

незалежність і суверенітет, інші - лише право на внутрішнє самовизначення (територіальні автономії, національно-культурні автономії), треті залишаються у складі колишньої держави і т.п.

На сьогодні процес національно-державного самовизначення колишніх союзних республік формально завершений. Однак не всі пов'язані з ним надії та очікування зацікавлених сторін знайшли своє втілення, як наслідок, XXI століття успадкувало невирішені в попереднє десятиліття проблеми. Одна з них - конфлікт, що виник на території Молдови.

Проголошення республіканського суверенітету і, відповідно, відмова від участі у всесоюзному референдумі про збереження СРСР, на тлі кризи національної ідентичності обернулися для Молдови військовим конфліктом і територіальним розколом. Придністров'я пішло проти політики національно-орієнтованого центру та оголосило про незалежність. Військове протистояння вдалося зупинити лише завдяки втручання міжнародних посередників. У результаті в 1991 році на Політичній карті Молдови з'явилася самопроголошена Придністровська Молдавська Республіка (ПМР), на яку припадали сьома частина населення і 40% економічного потенціалу МРСР.

З того часу у Зоні безпеки в ПМР залишається миротворчий контингент російських, придністровських та молдовських військових. Хоча ця миротворча місія визнана однією з найуспішніших у світі - за весь час її діяльності через трагічну випадковість загинула одна людина, регіональна мобілізація значно ускладнила процеси державного і національного будівництва в Молдові. Необхідність врегулювання придністровського конфлікту стала, можливо, найсерйознішою перевіркою для становлення державності в республіці. У зв'язку з цим на порядок денний трансформаційного періоду Молдови крім економічних проблем вийшли такі питання як переосмислення статусу центру і регіонів, нечіткі і спірні кордони, а також конфліктний потенціал, заснований на попередній міграційній політиці та виникненні великих діаспор.

Незважаючи на активне сприяння міжнародних посередників (учасниками переговорів з проблеми «цілісності РМ і статусу ПМР»), окрім самих РМ і ПМР,

є РФ, Україна і ОБСЄ, як посередники, а також ЄС і США в ролі спостерігачів), на сьогоднішній день Республіка Молдова є однією з держав пострадянського простору, які мають на своїй території невирішений політичний і територіальний конфлікт.

Як правило, в основі усіх конфліктів навколо невизнаних держав на пострадянському просторі лежать політичні, економічні, або соціо-культурні та релігійні чинники і т.п. У подібних конфліктах широко використовувався і етнічний фактор. Однак окремі конфлікти в принципі не можна віднести до міжетнічних у наслідок відсутності в суперечці етнічного компонента.

Більшість зіткнень на етнічному і територіальному ґрунті пострадянського періоду перетворилися у форму «заморожених» конфліктів. Ці території і досі являють собою латентні осередки політичної напруги. У зв'язку з цим дослідження факторів, що мали вплив на виникнення етнічних і регіональних конфліктів і переростання деяких з них у збройну форму, дозволяють скорегувати й поглибити уявлення про перспективи можливого зниження деструктивної ролі конфліктогенних чинників. Саме вивчення специфіки конфлікту, його передумов і причин дозволяють розробити систему інструментарію для його вирішення та врегулювання.

Придністровський конфлікт, виникнення придністровського анклаву і поява на пострадянському просторі невизнаної держави стали закономірним результатом розпаду Радянського Союзу. Утворення цієї політично нестабільної території багато в чому було зумовлено низкою історичних, соціально-економічних і етнічних характеристик регіону, проблемами з визначенням ідентичності. Придністровському конфлікту складно дати однозначну характеристику, на перший план тут виходять проблеми взаємин національних еліт і держави, політизації етнічності як способу мобілізації населення, відносин еліт і мас.

На відміну від інших конфліктів на пострадянському просторі, де етнічний компонент був домінуючим придністровський конфлікт не є етнічним за

характером. Його швидше слід розглядати як політичний конфлікт, конфлікт еліт та ідентичностей.

У 90-х роках ХХ століття по відношенню до утворень, подібних Придністров'ю на пострадянському просторі використовувався термін «самопроголошена держава». Однак проголосити себе і стати державою - це різні за характером дії. Основними критеріями, за якими утворення «де факто» може бути віднесено до категорії держав є наявність необхідних державних інститутів та їх дієздатність, присутність державної атрибутики, внутрішній суверенітет і проведення незалежної внутрішньої і зовнішньої політики (у тому числі вибори, референдуми і т.п.). До числа таких критеріїв відносять також державну ідентичність і наявність реальних можливостей для реінтеграції.

Як самостійне державне утворення, Придністров'я сприймається фахівцями, які в цілому підтримують ідею визнання незалежності ПМР, безвідносно до факту її визнання світовим співтовариством. Прихильники придністровської державності, у першу чергу придністровські дослідники, вважають, що на сьогоднішній день у Придністровській Республіці наявні усі ознаки і атрибути державного утворення, що відбулося. Придністров'я веде державне будівництво, має власну економічну політику та інтенсивно розвивається як суб'єкт світового історичного процесу.

Однак офіційно на даний момент Придністровська Республіка перебуває у складі Молдови. Вона не має статусу визнаної світовим співтовариством держави і не визнається як суб'єкт міжнародної політики. «Де-юре», в рамках юридично оформлених кордонів, Придністров'я - Молдова. Більшість суб'єктів світової політики застосують в якості основної характеристики Придністровської Республіки та інших аналогічних утворень на пострадянському просторі термін «невизнана держава».

У контексті політичної орієнтації стосовно до Придністров'я використовується термін анклав - (фр. Enclave - від лат. Inclavare - замикаючи на ключ) - територія однієї держави, оточена з усіх боків територією іншої держави або частина території однієї держави, яка не має з основною частиною

своєї держави спільних кордонів і оточена чужою територією. Використання цього терміну, наприклад, у вигляді «проросійський анклав», говорить про орієнтацію політики Придністровської Республіки на Російську Федерацію.

Політична еліта та наукові кола незалежної Молдови сприймають Придністров'я як сепаратистське утворення. Аналогічну позицію займає Румунія, Сполучені Штати, частина політичної еліти України. Застосування цього терміна підкреслює незаконність дій керівництва Придністровської Республіки. У той же час придністровський конфлікт не є результатом етнічного сепаратизму на території нової держави. Сепаратизм передбачає вихід з існуючої системи або її руйнування з метою оформлення власної державності, а ПМР заявила свої претензії на незалежність відразу за фактом зникнення СРСР.

Наразі поняття «придністровський конфлікт» характеризує стан відносин між Республікою Молдова і Придністров'ям, яке визначається невирішеністю питання про міжнародно-правовий статус Придністров'я (незалежна держава, суб'єкт молдавської конфедерації чи федерації, частина унітарної держави Республіка Молдова і т.п.). Особливий тон тут задає і проблема російськомовного населення, з якою зіткнулися усі нові незалежні держави на пострадянському просторі.

Сам процес врегулювання придністровського конфлікту не є стабільним: після «заморозки» конфлікту були етапи значного просування у переговорному процесі, які змінювалися періодами стагнації, а потім «заморожуванням» самого процесу врегулювання. Ця обставина стала наслідком ряду причин - різницею підходів сторін до процесу врегулювання, непримиренністю позицій правлячих еліт Молдови і Придністров'я, впливом зовнішніх факторів, у тому числі сил, зацікавлених у збереженні «статус-кво» в регіоні.

Позиції таких вагомих суб'єктів міжнародної політики як Росія, США, ЄС, міжнародні організації та військово-політичні блоки впливали і продовжують впливати на ситуацію у придністровському регіоні. На даний момент переговорний процес далекий від свого завершення, оскільки геополітична

складова придністровського протистояння вийшла на перший план у процесі його врегулювання. Через особливості геополітичного розташування придністровський регіон є полем боротьби за сфери впливу. Вагому роль тут відіграє Росія, яка сприймає Придністров'я як архетип «руського мира» та інструмент протидії просуванню НАТО у південно-східному напрямку Європейського регіону.

Прагнення відновити або зберегти контроль над Молдовою, використовувати придністровський конфлікт як важіль тиску на неї у політиці Росії вбачає більшість молдавських дослідників (О. Пацтой, Д. Минзерарь,) [1,2]. У монографії В. Матяша ключовою в цьому відношенні ідеєю є те, що завдяки придністровському питанню та 14-ї армії, Москві без зайвих витрат вдається зберігати традиційні геополітичні позиції у досить важливому регіоні Південно-Східної Європи, який є для неї одним з «вікон» до Європи. В. Колосов вважає, що придністровське питання дозволяє Росії вести геополітичну гру з Заходом у своїх інтересах [3,4].

Як вважають німецькі автори, гегемоністські амбіції Москви проявляються в її тиску на Молдову за допомогою енергетики та придністровської проблеми. Придністров'я, на їхню думку, вже з середини 1992 року було для Росії тим «якорем», який загальмував рух Кишинєва у бік Заходу. Ф. Кюхлер висловлює точку зору, що придністровська політика - це проектування російських інтересів у регіоні Південно-Східної Європи [5].

Оцінку політики Росії в придністровському питанні через призму прагнення Москви будь-яким чином реалізувати свої геополітичні інтереси у регіоні підтримує відомий американський експерт Ч. Кінг. Він вважає, що Росія здійснила збройне втручання у придністровський конфлікт після того, як навесні 1992 року виникла загроза існуванню Придністров'я, а також російським інтересам у сфері безпеки [6].

У руслі такого ж розуміння політики Москви в Придністров'ї написана одна з фундаментальних робіт, присвячених пострадянським конфліктам, Д. Літча. Він припускає, що Росія з 1992 року керувалася в регіоні стратегією

«збройного переконання», при якій сила застосовується в символічному вигляді, миротворча операція служить національним інтересам головного миротворця. Коли вимоги Росії виконувалися, вона припиняла тиск і готова «була до військової та економічної допомоги». На думку Лінча, для Росії головне було запобігти втручання інших держав та міжнародних організацій, і вона різними способами підтримувала Придністров'я [7].

Придністров'я як фактор забезпечення геополітичних інтересів Росії в її протистоянні з Заходом позиціонується в роботах більшості придністровських авторів. При цьому вони відзначають подвійність політики Росії, яка в 2000-і рр., з одного боку, бажала підтримати співвітчизників у Придністров'ї, а, з іншого, зберегти вплив на стрімку румунізацію Молдови. Політика Росії щодо ПМР в 90-і рр. піддавалася різкій критиці придністровських авторів за нерішучість і використання Придністров'я в якості розмінної монети у політичних іграх з Молдовою та Заходом [8,9].

Для прихильників ідеї «руського мира» перешкодження подальшому просуванню НАТО на Схід, як і нейтралізація інтеграції Молдови з Румунією (оскільки та є членом НАТО), є основними складовими західного вектора heartland'a у будівництві багатопольярного світу [10]. Прийнята наприкінці грудня 2014 року Нова військова доктрина РФ ставить наближення військової інфраструктури НАТО до своїх кордонів на одне з перших місць у числі основних зовнішніх небезпек [11]. Відповідно і створення «санітарного кордону» між Росією і Європою, розцінюється як пріоритетне завдання для російської зовнішньої політики, а придністровське питання служить чинником реалізації геополітичних інтересів у регіоні Південно-Східної Європи.

Сьогодні на території Придністровської Молдавської Республіки згідно зі статтями 2 і 4 Угоди про принципи мирного врегулювання молдавсько-придністровського конфлікту, підписаної в 1992 році главами Росії та Молдови у присутності президента Придністров'я, знаходяться оперативна група російських військ (ОГРВ) і російські миротворці. Відповідно до статті 8 цієї Угоди, її дія може бути припинена або «за згодою сторін», або «у разі виходу з

неї однієї з договірних сторін». У даний час на території Придністров'я перебуває близько 400 російських військових. Відповідно до договору 1997 року, Росія має право збільшити контингент до 2 тисяч чоловік.

Згідно з «Меморандумом Козака» 2003 року, РФ зберігає цілісність Республіки Молдова, на умовах широкої автономії ПМР. У підписаній у Москві 18 березня 2009 року спільній заяві президентів Молдови, Придністров'я та Росії відзначається стабілізуюча роль діючої в регіоні російської миротворчої місії і доцільність її трансформації в мирогарантійну операцію під егідою ОБСЄ тільки після остаточного врегулювання молдавсько-придністровського конфлікту. Незважаючи на спроби піддати сумніву мандат Росії на виконання миротворчої місії і вимоги вивести російські війська з Придністров'я, що звучать протягом ряду років, про свій вихід з Угоди про принципи мирного врегулювання молдавсько-придністровського конфлікту Кишинів досі не оголосив.

Перерозподіл впливу на користь нових центрів економічного зростання і політичного тяжіння на пострадянському просторі актуалізує проблему придністровського конфлікту. Подальше зближення Молдови (як і України) з Євросоюзом зачіпає геополітичні інтереси Росії, а отже може призвести до зміни статус-кво в конфлікті, замороженому більше 20 років тому.

Відповідно до угоди про асоціацію з ЄС, яку підписала Молдова 27 червня 2014 року, вона бере участь у військових програмах, які здійснюються під військовим командуванням Євросоюзу. Оскільки європейські військові програми здійснює НАТО, підписання цього документа означає, що Молдова буде брати участь у військових програмах цього блоку. Як свідчення посилення позицій північноатлантичного блоку у регіоні, який завжди був зоною «життєвих інтересів РФ», Росія сприйняла також: заяву США про визнання Молдови та України в якості союзників, заяву НАТО про готовність надавати «всебічну підтримку» у зміцненні національної безпеки Молдови, заяву України про денонсацію угод з Росією про постачання російських миротворців у Придністров'ї. Реакцією Москви стала заява зовнішньополітичного відомства

Росії про те, що будь-які спроби дестабілізувати обстановку в Придністров'ї будуть розглядатися ним як відверто недружні [12].

Тирасполь неодноразово оголошував про небажання вливатися разом з Молдавською в ЄС і, тим більше, до Румунії. На референдумі восени 2006 року придністровці переважною більшістю голосів проголосували за приєднання до РФ. Однак процес реінтеграції передбачає офіційне визнання Придністров'я (на зразок Абхазії і Південної-Осетії), а також вирішення проблем юридичної та територіальної роз'єднаності з Росією.

Важливим кроком у цьому напрямку може стати зміна конституції Придністров'я, зокрема статті 58-1, як пропонує Президент ПМР Євген Шевчук, щоб прийняти (в міру можливості) федеральне законодавство РФ на території Придністров'я. За словами голови МЗС ПМР Ніни Штанські, мова йде спочатку про адаптацію, а потім - і про уніфікацію законодавства [13].

Вирішення проблеми економічної ізоляції Придністров'я вимагає забезпечення сухопутного транзиту вантажів і людей по території Причорномор'я і через Лівобережну Україну. Придніпровська сторона пропонує використовувати боргову залежність України від РФ, домагаючись гарантії прямого залізничного зв'язку між Тирасполем і РФ. Передбачається і будівництво потужного аеровузлу РФ в Придністров'ї. Для переходу на пряму торгівлю з Придністров'ям, минаючи Кишинів, пропонувалося введення митників РФ на прикордонний пункт в Кучугурах (на кордоні з Одеською областю).

На разі Придністров'я практично повністю орієнтовано на Росію, від неї залежить економіка цього регіону. ПМР визнана партнером Росії і у Москві є договірні зобов'язання перед Тирасполем, з яким підписана серія міжвідомчих угод. З моменту утворення у Придністровській Молдавській Республіці були збережені практично всі види пільг, що існували ще за часів Радянського Союзу, а фонд соціальних виплат і пільг формувався, в основному, за рахунок російського фінансування.

Російський капітал, якому належать основні експортери ПМР, контролює головні підприємства республіки. При цьому спільного кордону з РФ Придністров'я не має і територіально межує з Україною і Молдовою – країнами, що підписали угоди про асоціацію з ЄС. На зв'язку Україна-ЄС-Молдова, за даними Державного митного комітету Придністров'я припадає, 83% придністровського експорту [14].

Незважаючи на те, що зовнішньоекономічна діяльність Придністров'я у продовж 2014 року демонструвала стабільність та навіть деяке зростання, соціально-економічне становище в республіці стало погіршуватися. Через відсутність коштів на виплату зарплат і пенсій, влада ПМР на початку липня прийняла рішення заморозити заробітні плати працівників бюджетної сфери і тимчасово обмежити виплату зарплат на рівні 85%.

Однією з причин нинішнього нестабільного стану в соціально-економічній сфері було підвищення з початку 2013 року ціни на газ для підприємств на 70%. Наслідком прийняття цього рішення стало зниження обсягів промислового виробництва та скорочення споживчого попиту. Ця ситуація негативно вплинула і на малий бізнес, у результаті чого почалося недонадходження податкових платежів.

Однак основи поточної соціально-економічної ситуації були закладені ще наприкінці 90-х років, коли в республіці проходила так звана "велика приватизація". Виручені тоді від продажу державної власності кошти не були вкладені у відтворення і використовувалися на нагальні потреби підтримки соціальної сфери.

Сьогодні ПМР у самому скрутному становищі з 1990-1992 років. Оскільки Європейський союз не визнає Тирасполь економічна ситуація постійно погіршується. Економіка Придністров'я не може підтримувати незалежне існування республіки, а після асоціації Молдови з ЄС, як прогнозують експерти, підприємства регіону втратять ще близько 30% доходів [15]. Євроорієнтація Києва і Кишинєва загрожує економічною ізоляцією республіки, господарство якої значною мірою орієнтовано на ринкові відносини.

До тепер економіку Придністров'я підтримували субсидовані державою підприємства, що досить переконливо працювали. Нові умови виходу на ринки ускладнюють проведення зовнішньоторгівельної діяльності і призводять до скорочення зарплат бюджетників. Комерційні компанії також потрапили до групи ризику, оскільки для торгівлі з ЄС, Молдовою і Україною їм доводиться реєструватися у Кишиневі, а це означає нерівні умови конкуренції з молдавськими компаніями, для яких набуває чинності фактор угоди. Бюджетоутворюючі підприємства поступово підпадають під санкції: виробництво втрачає ринки збуту і все більш гостро потребує інвестицій і просто фінансової санації з боку власників.

Бюджет незвіданої республіки несе колосальне соціальне навантаження. Не виключено, що у наслідку погіршення економічної ситуації, Тирасполь змушений буде відмовитися від суверенітету. У цій ситуації керівництво республіки усі надії покладає на підтримку з боку Росії. Однак виходячи з відсутності гарантій подальшої політичної стабільності у регіоні, Москва наразі не готова вкладати в ПМР серйозні грошові кошти і різко скоротила обсяги фінансування Придністров'я.

Подальша доля Придністровської Молдавської Республіки багато в чому буде залежати від подій, що розгортаються на сході України. Успіх ДНР передбачає можливе розгойдування південних областей України, що дозволило б Москві в перспективі реалізувати ідею створення єдиного євразійськи орієнтованого простору. У разі ж провалу ДНР - Росії прийдеться піти з Придністров'я.

За цих обставин лідери ПМР намагаються продемонструвати єдність Придністров'я з Росією у реалізації її геостратегічних цілей на південно-західному напрямку. Керівництво Тирасполя зацікавлене у побудові механізмів більш тісних відносин в чотирикутнику: ЛНР - ДНР - Крим - Придністров'я. На думку деяких придністровських експертів, участь ПМР є вкрай необхідною для формування "повноцінної" Новоросії.

У той же час зовнішньополітичне відомство Росії демонструє досить суперечливу щодо ПМР позицію. Так заступник голови МЗС РФ Григорій Карасін, зокрема, заявив, що «Придністров'я могло б бути особливим районом у складі Молдови» [16]. Водночас керівник зовнішньополітичного відомства Росії Лавров, навпаки, неодноразово стверджував, що Москва може визнати незалежність Придністров'я. Визначальним чином на цю ситуацію впливає позиція Молдови щодо відмови від позаблокового статусу та приєднання до НАТО (як самостійна одиниця, або як складова Румунії).

Як наслідок, на перший план виходить пошук розумних компромісів з Молдовою, що значною мірою залежить від курсу, обраного новим урядом у Кишиневі. Поки ж немає ніякої визначеності щодо того, яка зовнішньополітична лінія у підсумку візьме гору і питання про співпрацю Москви з нині правлячою в ПМР угрупованням залишається відкритим.

Нова ситуація, що склалася на пострадянському просторі, актуалізує проблему Придністров'я та переносить її з міжнародно-правової в геополітичну площину. Від врегулювання придністровського питання багато в чому залежить характер відносин між Росією, Молдовою, Україною та низкою інших країн, що мають до придністровської проблеми непряме, але від цього не менш важливе значення. Однак глобальний, геополітичний статус конфлікту може затягнути його вирішення на десятиліття, оскільки принципові відмінності у позиціях зацікавлених сторін ускладнює його розв'язання.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Нантой О. Истоки и перспективы разрешения приднестровского конфликта Молдова-Приднестровье. Общими усилиями - к успешному будущему: Переговорный процесс/ О. Нантой. – Кишинев, 2009. – С. 52-71.
2. Мынзэрарь Д., Соловьев В., Никулин В. Роль России в урегулировании приднестровского конфликта/ Д. Мынзэрарь, В. Соловьев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eurasianhome.org/xml/t/expert.xml?lang=ru&nic=expert&pid=1031>.
3. Матяш В.. Приднестровский конфликт: проблемы и перспективы урегулирования/ В. Матяш. – М.: Дипломатическая академия МИД России, 2002. – С.17.
4. Колосов В., Заяц Д. Молдова и Приднестровье: национальное строительство, территориальные идентичности, перспективы урегулирования конфликта/ В. Колосов, Д. Заяц // Вестник Евразии. 2001. – №1. – С. 88-122.
5. Küchler F. The Role of the European Union in Moldova's Transnistria Conflict/ F. Küchler – Stuttgart& Hannover: Ibidem Verlag, 2008. – 146 pp.
6. King Ch. Eurasia letter:

Moldova with a Russian face/ Ch. King // Foreign policy. 1994/95. – № 97. – P. 106-120. 7. Lynch D. Russian peacekeeping strategies in the CIS. The case of Moldova, Georgia and Tajikistan/ D. Lynch. – L.: Russia a. Eurasia Programme, 2000. – XI. – 265 p. 8. Галинский И. Международное признание Приднестровья как безальтернативная перспектива/ И. Галинский // Исторический вестник Приднестровской Молдавской Республики. 2007. – №1. – С. 4-7. 9. Дюкарев В. Дубоссары 1989-1992 гг. За кулисами политики/ В. Дюкарев – Тирасполь: Упрполиграфиздат. 2000. – 421 с. 10. Дугин А. Основы Евразийства. М., 2002. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://konservativizm.org/konservativizm/books/201012110209-2.xhtml>. 11. Путин утвердил новую военную доктрину [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.newsru.com/russia/26dec2014/doctrine.html>. 12. Сенат США потребовал от РФ уйти из Приднестровья [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://forpostpmr.ru/politica/2014/07/26/>. 13. Распоряжение Президента ПМР №631рп [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://president.gospmr.ru/ru/news/rasporyazhenie-prezidenta-pmr-no631rp-o-proekte-konstitucionnogo-zakona-pridnestrovskoy>. 14. Статистика Митного комітету Придністровья [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://customs.tiraspol.net/content/view/689/148/>. 15. Ткач С. ЕС по-хозяйски устанавливает «рубежи» на Днестре, а что Россия? [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.newscom.md/rus/es-po-hozyajski-ustanavlivaet-rubezhi-na-dnestre-a-cto-rossiya.html>. 16. МИД РФ: Приднестровье «должно быть районом в рамках единой Молдавии» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.e-news.su/news/43975-rossiya-predaet-pridnestrovoe-posle-24-let-nezavisimosti.html>.

УДК 504+327.5

Перга Т.Ю.

РОЛЬ ОБСЕ ТА НАТО У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті проаналізовано екологічні чинники трансформації концептуальних підходів до трактування терміну «безпека». Розглянуто аспекти екологічної безпеки в діяльності НАТО та ОБСЄ і місце цих організацій в системі глобальної екологічної безпеки. Зроблено пропозицію щодо створення єдиної трансатлантичної системи попередження і мінімізації негативних наслідків природних та техногенних катастроф і формування на цій базі відповідної системи світового рівня.

Ключові слова: екологічна безпека, НАТО, ОБСЄ.

Роль ОБСЕ и НАТО в формировании системы глобальной экологической безопасности

В статье проанализированы экологические факторы трансформации концептуальных подходов к трактовке термина «безопасность». Рассмотрено формирование аспектов экологической безопасности в деятельности НАТО и ОБСЕ и место этих организаций в системе глобальной экологической безопасности. Сделано предложение о создании единой трансатлантической системы предупреждения и минимизации негативных последствий природных и техногенных катастроф и создание на этой основе соответствующей системы мирового уровня.

Ключевые слова: экологическая безопасность, НАТО, ОБСЄ.